

Maria Supryn

Janowiec, woj. lubelskie

Informator Archeologiczny : badania 20, 220-221

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

uważane za relikwint wału ziemnego. Przecięto go wykopen sondą. Okazało się, że jest to naturalne wyniesienie terenu. Wobec powyższego możemy z dużą pewnością wykluczyć istnienie fosy oraz wału. W podobny sposób została wyodrębniona grobla.

Podczas prac terenowych w 1948 i 1986 r. znaleziono fragmenty ceramiki naczyńowej datowanej na XIV-XV i XVII/XVIII w., co sugeruje, że kopiec mógł przechodzić dwie fazy zasiedlenia. Pierwszy z wymienionych okresów jest słabo udokumentowany. Nie ulega natomiast wątpliwości, że kopiec użytkowano w XVII/XVIII w. Dwory z tego okresu lokowane na kopcach najbliższe badanemu obiektowi pochodzą z Galewic w woj. kaliskim i Malanowa w woj. sieradzkim.

JANOWIEC
woj. lubelskie

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Lublinie

Badania prowadziła mgr Maria Supryn /autorka sprawozdania/. Finansowało Muzeum w Kaszawie Dolnej. Jedenasty sezon badań. Zamek /XVI-XVIII w./

W sezonie wykopaliskowym 1986 r. zrealizowano 3 wykopy badawcze.

Wykop XXXIII - o wymiarach 8 x 3 m zlokalizowano na dziedzińcu wschodnim, przy skrzydle północnym zamku. Wykop miał na celu przede wszystkim stwierdzenie poziomów użytkowych dziedzińca w nierozpoznanej dotychczas partii założenia. Wykop ten objął mur południowej ściany skrzydła północnego, wzniesiony z kamienia wapiennego i cegieł na zaprawie wapienno-piaskowej, datowany wstępnie na XVII w. W murze tym na odcinku eksplorowanego wykopu znajdował się rozglifiony otwór, który w czasie późniejszej przebudowy muru pomniejszono. Otwór ten ostatnio spełniał funkcję wejścia z dziedzińca do pomieszczenia skrzydła północnego /pomieszczenie to jest podpiwniczone/. W jego obrębie widoczne są negatywy 3 stopni, negatyw belki oraz relikty ceramicznej posadzki - pozwalają one określić dawny poziom użytkowy wnętrza. W partii wykopu przylegającej od wschodu do wspomnianego muru stwierdzono, na głębokości 0,40-0,55 m bruk z kamieni narzutowych, datowany na XVII-XVIII w. Calec /w postaci piasku/ wystąpił na głębokości 0,60 - 0,70 m.

Wykop XXXIV - o wymiarach 5 x 2,50 m wytyczono również przy skrzydle północnego zamku, lecz na zewnątrz budynku, przy ścianie północnej. Wykop miał na celu rozpoznanie, czy odkryte w ubiegłych sezonach wykopaliskowych przy skrzydle wschodnim zamku fortyfikacje ziemne są również od strony północnej założenia.

W trakcie eksploracji wykopu w północnej ścianie skrzydła odsłonięto duży fragment strzelnicy, analogicznej do wcześniej odkrytej po zewnętrznej stronie skrzydła wschodniego; zachowana ona jest w partii poniżej otworu strzelniczego. W wykopie obserwuje się występowanie wału ziemnego, usypanego z warstw piaszczystych i gliniastych, integralnie związanego z dawnym murem kurtynowym ze strzelnicami. W wykopie ustalono poziom występowania warstwy budowlanej murów na głębokości 4,85 m. Obserwacja ta pozwala wnioskować, że pierwotny poziom terenu w tej partii założenia znajdował się dużo niżej niż po zewnętrznej stronie skrzydła wschodniego /o około 3,5 m/, stąd znajduje swoje uzasadnienie fakt, że wał ziemny, którego wysokość przy skrzydle wschodnim określono hipotetycznie na 3,35 m, w tej partii założenia miał, jak się stwierdza, znacznie wyższą wysokość.

Wykop XXXV - o wymiarach 4,75 - 5,00 x 2,50 m, założono przy bastii północno-wschodniej zamku, po jej stronie wschodniej od zewnątrz. W miejscu, gdzie w oparciu o obserwację naziemnych partii murów winna znajdować się strzelnica. W trakcie eksploracji wykopu odsłonięto, jak wcześniej przy skrzydle wschodnim, piaszczysto-gliniaste nasypy ziemne tworzące wspomniany wał. Tuż pod powierzchnią terenu na głębokości 0,20 m wystąpił mur poszukiwanej strzelnicy, przy tym nieoczekiwanie stwierdzono występowanie muru z kamienia wapiennego na zaprawie wapienno-piaskowej, dostawionego do muru wspomnianej strzelnicy od strony wschodniej; mur ten ma długość 2,90 m, jego stopa fundamentowa znajduje się na głębokości około 1,50 m /w wykopie odniesiono od zewnątrz południową krawędź tego muru/.

Mur ten dostawiony do muru strzelnicy w sposób uniemożliwiający jej funkcjonowanie, stanowi niewątpliwie element dawnych fortyfikacji zamku i związany jest najpewniej z etapem wykorzystywania strzelnicy na wyższej kondygnacji. Element ten wymaga dalszego rozpoznania w wyniku badań w przyszłych sezonach wykopaliskowych.

Materiały reprezentowane najczęściej przez ułamki naczyń ceramicznych i kafli z wieku XVI-XVIII oraz dokumentacja znajdują się w PAK PKZ O/Lublin.

Badania będą kontynuowane.

JAROSŁAW
woj. przemyskie
St.Opactwo

patrz
późne średniowiecze

JELEŃSKA GÓRA - Czarne
Dwór renesansowy

Wojewódzki Ośrodek
Archeologiczno-Konserwatorski
we Wrocławiu

Badania prowadzi zespół WOAK: Ewa Lużyńska, Halina Śledzik-Kamińska, Ludwik Andrzej Kamiński, Andrzej Tucholski. Finansował WKZ w Jeleniej Górze. Trzeci sezon badań. Dwór renesansowy i teren przyległy, ślady osadnictwa średniowiecznego.

W bieżącym sezonie kontynuowano badania zasypanej fosy. Rozpoznanie prowadzono w 4 wykopach nr 5/84, 9-11/86, które usytuowano przy południowej, zachodniej i północnej fasadzie dworu. Odkryto relikty muru oporowego, który był zbudowany z łamanego kamienia łączącego gliną. Cambruje on skarpe fosy od zewnątrz. Mur o szerokości 0,80-1,00 m biegnie równolegle do południowej i zachodniej fasady w odległości 7,5 m. Mur zachował się w najwyższym miejscu do wysokości 1,8 m. W wykopie nr 10/86 w partii fundamentowej /wysokość 0,40 m/ użyto zaprawy. Wymianione odcinki muru oporowego fosy oraz muru dworu wzniesiono z jednakowego kamienia.

Odmianą orientacją /SW-NE/ i budulcem /eratyki/ różni się mur oporowy odkryty w wykopie nr 11/86, który założono przy północnej fasadzie dworu. Stratygrafia wypełniska fosy świadczą o jej zasypiskowym niwelacyjnym charakterze. Zasypanie fosy połączone z rozbiórka wyższej partii muru oporowego było wynikiem jednorazowej akcji. Prawdopodobnie nastąpiło to w drugiej połowie XIX w. i związane było z trzecim etapem przebudowy dworu /wyróżnionego w oparciu o rozwarstwienia architektoniczne/. Przemawiałyby zatem także nieliczny materiał użytkowy /skorupy naczyń/ z tego okresu, o ile nie trafiły one do wypełniska fosy już po jej zasypaniu, podczas prac ziemnych związanych z zakładaniem instalacji, m.in. wodociągowej, energetycznej i odgromowej.

Należy podkreślić brak w wypełnisku fosy warstw sedymentacyjnych o charakterze kulturowym i przyrodniczym /powstałych w środowisku fosy nawodnionej/, co przemawia raczej jednoznacznie za istnieniem fosy suchej. Jednakże nie wykluczalibyśmy, iż w początkowym okresie użytkowania dworu /wzniesiony w 1559 r./ fosa była nawodniona, chociaż nie ma na to przesłanek archeologicznych /stratygrafia/. Dodajmy, że za istnieniem fosy nawodnionej przemawia solidność wykonania fosy, wyrażająca się wybudowaniem muru oporowego cambrującym skarpe. Nie bez znaczenia jest też odwołanie się do powstałych w XVI w. na Śląsku renesansowych rezydencji dworskich, np. Bedkowice, Wojnowice, które zachowały fosy nawodnione. Wydaje się, że rezydencja z fosy wodnej w przypadku dworu Czarne nastąpiła w wyniku niekorzystnych warunków hydrograficznych /podtapianie dworu/, co mogło nastąpić podczas drugiego etapu przebudowy datowanej na 1656 r.

Kontynuowano także badania na dziedzińcu wewnętrznym dworu - wykop 5/84, w którym odkryto w ubiegłym sezonie ruinę kamiennej studni. Podówczas z wypełniska studni wydobyto fragmenty średniowiecznych naczyń glinianych. Znalezisko to przemawia za istnieniem osadnictwa średniowiecznego o bliżej nie sprecyzowanym charakterze. Tegoroczne badania studni związane